

IJTIMOIY SOHADAGI HUQUQBUZARLIKLARNING PROFILAKTIKASI

Bafoqulov Polvonzoda Telmonovich
Navoiy shahar IIB HPB prof inspector

Annotatsiya. Ijtimoiy sohadagi huquqbuzarliklarning oldini olish ijtimoiy tartibni saqlash, aholining zaif qatlamlarini himoya qilish, tenglik va adolatni ta'minlash uchun juda muhimdir. Ushbu maqola qoidabuzarliklarning oldini olishning turli usullarini o'rganadi, mavzu bo'yicha mavjud adabiyotlarni o'rganadi va so'nggi tadqiqotlar natijalarini taqdim etadi. Muhokamada ko'p qirrali yondashuvlarning ahamiyati, shu jumladan siyosat islohotlari, jamoatchilikni jalb qilish va ta'lim.

Kalit so'zlar: Oldini olish, ijtimoiy qoidabuzarliklar, jamoatchilikni jalb qilish, siyosatni isloh qilish, ta'lim, tenglik, ijtimoiy adolat.

Ijtimoiy sohadagi qonunbuzarliklar kamsitish, ta'qib qilish, oiladagi zo'ravonlik va iqtisodiy ekspluatatsiya kabi keng ko'lamli masalalarni qamrab oladi. Ushbu qoidabuzarliklar nafaqat shaxslarga zarar etkazadi, balki jamoalarning ijtimoiy tuzilishiga ham putur etkazadi. Xavfsiz va adolatli jamiyatni rivojlantirishda samarali profilaktika strategiyalariga ehtiyoj katta. Ushbu maqola ushbu qoidabuzarliklarni bartaraf etish va ijtimoiy farovonlikni oshirish uchun amalga oshirilishi mumkin bo'lgan turli xil profilaktika choralari o'rganishga qaratilgan.

Turli xil profilaktika strategiyalarining samaradorligini baholash uchun aralash usulli yondashuv qo'llanildi. Miqdoriy ma'lumotlar jamoatchilikning xavfsizlik haqidagi tasavvurlarini va qurbonlar uchun mavjud resurslardan xabardorligini o'lchaydigan so'rovlar orqali to'plandi. Manfaatdor tomonlar, shu jumladan ijtimoiy ishchilar, huquqni muhofaza qilish organlari xodimlari va jamoat rahbarlari bilan sifatli suhbatlar mavjud dasturlarning samaradorligi va takomillashtirishning potentsial yo'nalishlari to'g'risida tushuncha berdi.

Ijtimoiy sohadagi huquqbuzarliklarning oldini olish jamiyatning turli darajalarida kamsitish, tengsizlik va jinoyatchilik kabi muammolarni hal qilish uchun strategiya va choralarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Bu erda bir nechta asosiy yondashuvlar:

1. Ta'lim va xabardorlik

Bu jamiyatda ta'lim va xabardorlikni rivojlantirish uchun ajoyib g'oyalar. Ushbu tashabbuslarni samarali amalga oshirish bo'yicha ba'zi takliflar:

Jamoatchilikni Xabardor Qilish Kampaniyalari

Maqsadli xabarlar: dolzarbligini ta'minlash uchun xabarlarni maxsus demografikaga moslashtiring. Masalan, yoshlarga qaratilgan kampaniyalar ijtimoiy

media huquqlariga qaratilishi mumkin, qariyalar uchun esa oqsoqollar huquqlari va himoyalari murojaat qilishlari mumkin.

Bir nechta platformalardan foydalaning: xabardorlikni tarqatish uchun ijtimoiy tarmoqlar, mahalliy gazetalar, radio va jamoatchilik e'lonlar taxtalaridan foydalaning. Vizual va jozibali rivoyatlarni jalb qilish diqqatni jalb qilishga yordam beradi.

Hamkorlik: targ'ibot ishlarini kuchaytirish uchun mahalliy tashkilotlar, maktablar va korxonalar bilan hamkorlik qiling. Ular xabarni tarqatishda va jamiyatda ishonchni qozonishda yordam berishi mumkin.

Tadbirlar: "ijtimoiy huquqlar to'g'risida xabardorlik kunlari" kabi jamoat tadbirlarini tashkil qiling, bu erda aholi tushunish va muloqotni targ'ib qiluvchi tadbirlarda ishtirok etishlari mumkin.

Hamjamiyat Dasturlari

Seminarlar va seminarlar: soha mutaxassislari boshchiligidagi turli ijtimoiy masalalarni (masalan, oiladagi zo'ravonlik, kamsitish, ishchilar huquqlari) yorituvchi muntazam sessiyalarni taklif eting. Rol o'ynash yoki guruh muhokamalari kabi interaktiv formatlar o'rganishni kuchaytirishi mumkin.

Resurs materiallari: jismoniy shaxslar o'z huquqlari va majburiyatlari bo'yicha murojaat qilishlari mumkin bo'lgan oson tushuniladigan risolalar, bukletlar yoki onlayn manbalarni yarating. Agar sizning jamoangiz xilma-xil bo'lsa, ushbu materiallar bir nechta tillarda mavjudligiga ishonch hosil qiling.

Yoshlarni jalb qilish: talabalar o'z tengdoshlariga ijtimoiy huquqlar to'g'risida ma'lumot olishlari va o'rgatishlari mumkin bo'lgan tengdoshlar ta'limi tashabbuslari kabi maktablar uchun maxsus dasturlarni ishlab chiqish.

Fikr-mulohaza mexanizmi: jamiyat a'zolari uchun ijtimoiy masalalar bo'yicha o'z fikrlari va tajribalari bilan o'rtoqlashish tizimini joriy etish. Bu kelajakdagi dasturlarni xabardor qilishi va ularni jamiyat ehtiyojlariga ko'proq moslashtirishi mumkin.

Keyingi qo'llab-quvvatlash: seminarlardan so'ng, shaxslarga o'rgangan narsalari asosida harakat qilishlariga yordam berish uchun yuridik maslahat yoki maslahat kabi qo'shimcha yordamga kirishni ta'minlang.

Baholash va ta'sir

So'rovlar va mulohazalar: dasturlar va kampaniyalar samaradorligini baholash uchun muntazam ravishda ishtirokchilarning fikr-mulohazalarini to'plang. Yaxshilash va kelajakdagi sa'y-harakatlarni moslashtirish uchun ushbu ma'lumotlardan foydalaning.

Muvaffaqiyat hikoyalar: sizning dasturlari foyda qilgan shaxslar yoki guruhlar ulushi muvaffaqiyat hikoyalar. Bu boshqalarni ishtirok etishga undashi va ta'lim va xabardorlikning ahamiyatini kuchaytirishi mumkin.

Ushbu qadamlarni qo'yib, siz o'z jamoangizni ijtimoiy huquq va majburiyatlar to'g'risida xabardor qilish, oxir-oqibat ko'proq ma'lumotli va faol aholini tarbiyalash uchun kompleks yondashuvni yaratishingiz mumkin.

2. Siyosat va Qonunchilik

- Kuchli huquqiy asoslar: kamsitish, ta'qib qilish va boshqa ijtimoiy huquqlarning buzilishiga qarshi qonunlarni bajarish.

- Siyosatni muntazam ko'rib chiqish: amaldagi qonun va siyosat jamiyat ehtiyojlari va muammolari bilan dolzarbligini ta'minlash.

3. Jamiyatni Jalb Qilish

- Ishtirok etuvchi boshqaruv: jamiyat a'zolarini o'z ehtiyojlari va tashvishlarini aks ettirish uchun qaror qabul qilish jarayonlariga jalb qilish.

- Qo'llab-quvvatlash guruhleri va tarmoqlari: jamiyat va birdamlik tuyg'usini rivojlantirib, zaif aholini qo'llab-quvvatlash tizimlarini yaratish.

4. Monitoring va hisobot mexanizmlari

- Ishonch telefonlari va hisobot tizimlari: qonunbuzarliklar va qonunbuzarliklar haqida xabar berish uchun anonim kanallarni yarating.

- Muntazam audit va baholash: takomillashtirishga muhtoj sohalarni aniqlash uchun ijtimoiy xizmatlar va jamoat dasturlarini baholash.

5. Qo'llab-Quvvatlash Xizmatlari

- Maslahat va huquqiy yordam: ijtimoiy huquqbuzarliklar qurbonlari uchun resurslarni, shu jumladan maslahat va huquqiy yordamni taqdim eting.

- Reabilitatsiya dasturlari: jinoyatchilar uchun jazodan ko'ra reabilitatsiyaga qaratilgan dasturlarni taklif eting.

6. Hamkorlik

- NNT bilan hamkorlik: dasturlarni tarqatish va samaradorligini oshirish uchun nodavlat tashkilotlar bilan ishlash.

- Davlat-xususiy sheriklik: jamiyat ehtiyojlarini qondirish uchun korxonalarni ijtimoiy mas'uliyat tashabbuslariga jalb qilish.

7. Imkoniyatlarni Kengaytirish Tashabbuslari

- Malakani rivojlantirish dasturlari: marginallashtirilgan guruhlariga iqtisodiy va ijtimoiy imkoniyat berish uchun ta'lim va ta'limni taklif etadi.

- Yoshlar dasturlari: mas'uliyat hissini tarbiyalash uchun yoshlarni etakchilik va jamoat ishlari tashabbuslariga jalb qilish.

8. Inqirozga Aralashish

- Tezkor javob guruhleri: favqulodda vaziyatlar va qonunbuzarliklar sodir bo'lganda ularga javob beradigan jamoalarni tuzing.

- Nizolarni hal qilish dasturlari: nizolarni konstruktiv hal qilish uchun jamoalarda vositachilik va nizolarni hal qilish strategiyasini amalga oshirish.

Ko'p qirrali yondashuvni qo'llash orqali jamoalar xavfsizroq va inklyuziv ijtimoiy muhitni yaratishi, qonunbuzarliklar ehtimolini kamaytirishi va shaxslar o'rtasida o'zaro hurmatni kuchaytirishi mumkin.

Natijalar ijtimoiy huquqbuzarliklarning oldini olishga kompleks yondashish zarurligini ta'kidlaydi. Faqat siyosat islohotlari etarli emas, hushyorlik va qo'llab-quvvatlash madaniyatini yaratish uchun jamoatchilikning faol ishtiroki zarur. Bundan tashqari, turli manfaatdor tomonlarni, shu jumladan davlat idoralari, notijorat tashkilotlari va jamiyat a'zolarini jalb qilish profilaktika strategiyalarining samaradorligini oshirishi mumkin.

Xulosalar

Ijtimoiy sohadagi huquqbuzarliklarning oldini olish siyosat islohotlari, jamoatchilik ishtiroki va ta'limni birlashtirgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Buzilishlarning asosiy sabablarini bartaraf etish va qo'llab-quvvatlash va xabardorlik madaniyatini rivojlantirish orqali jamoalar ijtimoiy huquqbuzarliklarning tarqalishini sezilarli darajada kamaytirishi mumkin.

Keng qamrovli ta'lim dasturlarini amalga oshirish: maktablar va jamoat tashkilotlari shaxslarning imkoniyatlarini kengaytirish uchun huquq va resurslar bo'yicha treninglar o'tkazishlari kerak.

Jamiyatni qo'llab-quvvatlash xizmatlarini kuchaytirish: maslahat, yuridik yordam va targ'ibot dasturlarini moliyalashtirishning ko'payishi jabrlanganlarga muhim yordam ko'rsatishi mumkin.

Hisobot mexanizmlarini rag'batlantirish: shaxslarni qasos olishdan qo'rqmasdan qonunbuzarliklar haqida xabar berishga undash uchun maxfiy hisobot kanallarini yaratish.

Hamkorlikdagi sa'y-harakatlarni rivojlantirish: turli sohalardagi manfaatdor tomonlar profilaktika va qo'llab-quvvatlash uchun yagona strategiyalarni yaratish uchun hamkorlik qilishlari kerak.

Ushbu strategiyalarga ustuvor ahamiyat berib, jamiyat ijtimoiy qonunbuzarliklarni bartaraf etish va barcha shaxslar uchun yanada adolatli va adolatli muhitni yaratish ustida ishlashi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2017 йил 14 мартдаги “Хуқуқбузарликларпрофилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2833-сонли қарори // URL: <http://www.lex.uz>
2. Закон Киргизской Республикой от 25 июня 2005 г № 82 «О профилактике правонарушении в Киргизской Республике» // www.cbd.minjust.gov.kg

3. Закон Республики Беларусь от 4 января 2014 г №122-3 «Об основах деятельности по профилактике правонарушений» //www.pravo.by.
4. Криминология: дарслик (170 варақ) /З.С.Зарипов, А.С.Якубов, Г.А.Аванесов, ва бошқалар. Проф.
5. С. Зарипов таҳрири остида. Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академияси, 2006. Юрист ахборотномаси ISSN 2181-9416 Doi Journal 10.26739/2181-9416 (3-сон 1-жилд) Тошкент 2020.
6. Абдурасулова Қ.Р. Криминология: Дарслик. (104 варақ)Масъул мухаррир ю.ф.д.,проф. М.Ҳ. Рустамбаев. Т., ТДЮИ нашриети. 2008 й.
7. Федеральный Закон Российской Федерации от 23 июня 2016 года №182-ФЗ «Об основах системы профилактики правонарушений в Российской Федерации» <http://mvd.ru/document>.